

ŁYSINA (32) *sb f*

sg *N* łysina (13). ◇ *G* łysiny (4). ◇ *A* łysinę (8). ◇ *I* łysiną (3). ◇ *L* łysinie (4).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w.

1. *Miejsce na głowie pozbawione włosów lub z przerzedzonymi włosami, też czoło; calvaria Murm, Mymer¹, BartBydg; calva Murm, BartBydg; cranos, craneum Murm; calvicies, calviciium, recalvatio, sinciput Mącz (30) : ZapMaz VII X 17/496v; Muchá człowieká łyłego/ Kałála w łysinę iego: A on chcąc by muchę zabił/ Sam siebie w czoło vderzył. BierEz N3, N3; Murm 50; Mymer¹ 21v; BartBydg 21b; Bowiem łyfina vkazuie kompleksią, to ielt, łłożenie przyrodzenia z kolery. GlabGad B2; RejWiz 30v; Y wewłokę ná wffelki grzbiet wáfz wor/ á ná wffelką głowę łyfinę [super omne caput calvitium] Leop Am 8/10; RejFig Aa8 [2 r.], Ddv; Mącz 32b, 32c, 67b, 395a; Iulius Cefar będąc łyfym/ rad bárzo chadzał w fwoim zwyciężnym wieńcu/ áby pokrył onę łysinę. GórnDworz N6, K5v; RejPos 306; RejZwierc 135v; BudBib Is 15/2, Ier 16/6; siedzą więc drudzy [w wodzie] do tąd zawnždy/ aż łye ciało dobrze rozgrzeie/ pot z łysin y pódźie Oczko 27v; KochFr 60.*

W przeciwstawieniu: »strzępione włosy ... łysina« (1): obnázy P. Bog włofy ich/ y pobierze im vbioy ich/ y miałto wdzięczney woniey/ będzie łmrod [...] miałto łtrzępionych włofow/ łysiná [pro crispanti crine calvitium Vulg Is 3/24] miałto podwiczek/ włośiennicá. SkarŻyw 580.

Zwrot: »świecić łysiną« = wstydzic się (1): Ten bedać Xiążenczem wielkym [...] Vdał się wrzec łtem Balamuntem I chczał by ycz yego putem [...] A ydz tak łwieczac łyfina Załloniwłzy oczj płyna RejKup x3.

Szereg: »siwizna z łysiną« (1): Warchołom zawnždy pętko czály gina/ Wnet zawnždy ná łbie łiwizná z łysiną. RejZwierc 227v.

Przen (3) :

a) Głowa (2) : Nie rádżec tego Pałká ták záczepiac przykro/ [...] Bo opałze łzábliłkiem pętko po łuprinie/ A ty wiem nie rad nołsz pála ná łysinie. Ale dáry tákowe odniełez od tego *PaprPan Cc.*

Zwrot: »gotować łysinę« = być gotowym (1): Kiedic powiem złą nowine Gotuy richley tę Łyłfyne. Abyż łnia łtanal przed bogiem RejKup c4.

b) Stary człowiek (1) :

W przeciwstawieniu: »zawiła szupryna ... łysina« (1): Bo wiefłzyć dziw gdy młoda/ zawiła łupryná/ Vmie łwoy łtan vważyć/ á niźli łysiná. RejZwierz 70v.

2. *bot. Zestawienie: »świętego Piotra (a. Piotrowa) łysina« = prawdopodobnie ziele świętego Piotra; Succisa pratensis Moench (Rost), czarcikęs łąkowy; bylina z rodziny szczeciowatych (Dipsacaceae), pospolita na łąkach, lecznicza (2) : Świętég° Piotrá łysiná/ álbo zielé/ Succifa fiue morfus diaboli, Teufels abbifš. SienLek 242v, Xxx3; [S. Piotrá źiele ábo łysiná. Premorfa. Teuffels Abbifš. SienHerb 138 (Linde)].*

Synonim: 1. golizna.

Cf **LYSOŚĆ**